

14. aastakäit.

Üksik number 10 kop.

Meie Mats

Tellimise hind kättesaamistega aastas 4 r. 50 l.,
6 kuu eest 2 r. 30 l., 3 kuu eest 1 r. 20 l. Toime-
tusest ise ära viies: aastas 3 r. 50 l., 6 kuu eest
1 r. 80 l., 3 kuu eest 90 l. Ilmub iga laupäeval.

Toimetuse ja talituse:

Tallinnas, Harju ja Püüti uulitsa nurgal nr. 46/15,
„Teaduse“ raamatukaupluses. Telefon № 740.

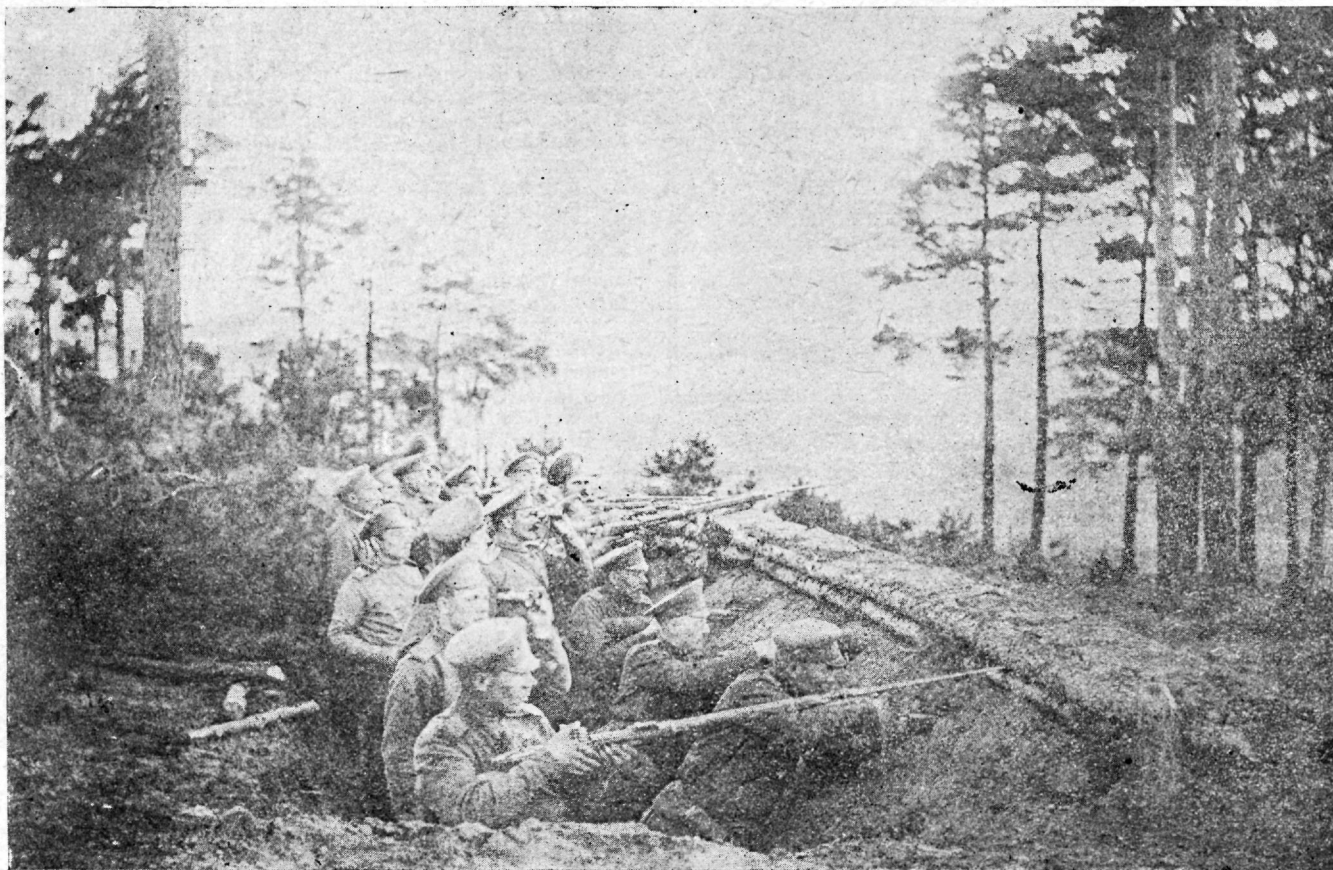
Adress: Wene keeles siht- kui ka rahatirjabele: г. Ревель.
Журналъ „Мѣсяцъ“.

Sarvitamata jäänud lühemad käsitirjad hävitatakse ära, kui tagasi saamisel märkisi juurde lisatud ei ole. Kirjatöödel peab
saatja täielik aadress ja nimi peal olema.

Nr. 45.

Laupäeval, 27. (10. juulil) juunil 1915.

Nr. 45.

N. polgu 1. roo sõdatid lastekraavis 25. aprillil. Nende seas eestlane Aleksander Dpkaup (alamohwitser.)

Kalapüüdja käsiraamat.

Kala- ja vähipiüügi saladused ja uuemad püügiiristad. Täie-
lik juhatus, kudas häid sõõtasi valmistada ja kalu õngitse-
da, ühes kodumaa kalade kirjeldusega. Raamatus on 25 pilti.
Hind 50 kop. Saada igast raamatukauplusest.

Õestujulik kokaraamat

on praegusel kallil ajal meie pereemadele väga tarwilik.
Terwisliised, maitswad, odawad toidud. Hind 70 kop.

„Teaduse“ kirjastus, Tallinnas.

1. Adolf Peterson, Narwast, tegewas sõjawäes.
2. Johannes Aja, Narwast, tegewas sõjawäes.
3. August Pees, Narwast, tegewas sõjawäes.

Salakuulaja.

Saawatud käega lipnik jutustas:

Kinnitatakse alaliselt, et sakslastel on salakuulamine hästi sisse seatud ja korraldatud, kuid nende kawalusest ja peenest taktikast ei saa siiski need inimesed õiget aimu, kes Saksa salakuulajatega ei ole kokku puutunud. Nad ostawad seda inetust ka kõige süüdamate näitesteinte taha ära peita, nii et mingi kahtlust sinus dieti tõusta ei võigi.

See oli minewal sügisel, kui meie polk B. külasse mõnede päewaks seisma jäi. Oli puhkust waja, sest kauakestwad ja pikad käigud olid soldatite peale wäsitawalt mõjunud.

Polguülele asus ühte koolimajasse korterisse, kuna mina ja paar teist ohwitseri sinnaajamasse lähedale wäiksesse aga õige meeldiwasse talumajasse ulualuse saime. Mis siis soldatil õige ka walida ongi, ja suur õnn, kui sul tuulewari pea peal.

Muidugi tulid meie poole mitmed müüjad, küll tikud, tubakaga, paberiga ja muude niisuguste pisikeste asjadega. Niisugused korwkaupmehed wõtawad harilikult hinge hinda, aga soldatil ei ole ilmaski raha kallis ja nad teeniwad hästi.

Müüjate hulgast paistis peagi wälja üks noor neiu, kes korwiga dunu tõi. Suur tal nende tagawara just ei olnud, aga et puuwilja tšepoolest haruldane ilus oli, hind ka wõrdlemisil odaw, siis wõtsime meie, ohwitserid, ta kauba ära ja soowisime, et ta peatselt jälle tagasi tuleks.

Nii ka oli. Olgugi et soldatil dieti on keelatud toorest puuwilja süüa, ei suutnud keegi seda keeldu omale sellel

puhul pühaks seaduseks wõtta, pealegi kui niisugune ilus neiu kästi sulle neid kätte ulatab.

Iseäranis meeldis neiu meie ülemale, ja ma usun isegi, et ta seda haruldast õunamüüjat armastama hakkas. Ei ole ka imegi, sest üks minu seltsimeestest ütles ühel hommikul magamast tõustes, et ta ainult õunamüüjannast olewat und näinud.

Iseäranis oli see inimene, ja ma ei saanud uskuda, et ta mõni Poola talupoeg on, olgugi et ta iseennast selle ütles olewat ja ta riided sedasama tunnistasid. Nii õrn, ilmsüüta, häbelik ja sellejuures wäga mõddukas, nii et ta sundis sõjamehed enesega aupakkikult ja wiisakalt ümber käima.

Noorukene oli ta alles, wähest aastat üheksateistkümmend. Oma finiste filmadega weidi altkulmu waadates, oskas ta meie pool alati kaastundmust äratada. Muidugi suurendas see veel meie lugupidamist ta wastu, kui ta kõneles, et wennad sõtta on kutsutud, kuna sakslased ta wänemad ära tapnud, maja maha põletanud, nii et ta üksi-päini weel ilmas järele jäänud. Duni müüis ta sellepärast, et nende pealt weidi teenida.

Oli kuulda, et Saksa wägesi läheduses on nähtud, kuid ühikud nõrgad salgad. Muidugi ei julge need juba meie peale tungimist ette wõtta. Wähest paariks päewaks kawatseti veel küllasse puhkusele jääda, muidugi kui mingit iseäralist kasku ei tule.

See oli ühel õhtul, kui ma kudagi weidi wiibisin ohwitseride koosolekule minemast. Seal peeti aru lähema tegewuse üle, sest oli wiingisugune käst peatse wäljaastumise üle tuluud.

Oli pime öö.

Nagu tähendasin, oli meie juhataja koolimajas, millel pime koridor ees oli. Koridorist läks üks saali, kus meie harilikult koosolekut pidasime. Ceputs oli luffus, sest koridori tarwitati käsitambriks, kuna meie tagant uksest sisse käisime.

Kui ma õue pealt mööda liitwast teed läksin, nägin et tuli saalis ülewal oli. Läbi eesriide paistid inimeste liikumad warjud, kuna jutuasamine ifegi õue kostis. Ma lõin korwaks seisatama ja nägin dieti juhtumisi, et koridori üks weidi praofile oli. Arwates, et sealt mõned sisse läksid, tahtsin ka seda teed tarwitada.

Just kui ma koridori astusin, kuulsin seal äkitselt mingisugust iseäralist kahinat. See tuli mul imelik ette. Arwastin ometi, et see nii kõrwade ees oli, wõib olla mõni suur rott, ja astusin pikuti mööda kitsast koridori edasi.

Seal puutusin ma äkitselt kellegi wastu. Tšepoolest — see oli inimene.

„Kes siin on?“ hüüdsin ma ja tahtsin temast käega kinni wõtta. Ma tundsin — see oli naisterahwas, aga ruttu kiskus ta enese küüru ja libises mu kätte alt ära. Ma kuulsin kudast ta koridorist wälja jooksis.

Ruttu tõttasin ma teda taga ajama, aga õues oli pime ja ta kadus nagu tina wette. Ma kuulasin. Sa pidi kusagil seisma, sest tingimata oleksin ma ta jalaastumist pidanud kuulama.

Wõib olla, oli see keegi külast, kes ettewaatamatalt oli uudishimu sunnil koridori pugunud. Mis seal siis wõis ka iseäralist ollagi. Ma olin juba walmis tagasi keeramas, kui maja eest läbiminewat teed mööda mõned soldatid tulid. Ma pidasin nad kinni ja ütlesin, et nad ottsigu see inimene siit põdsastikust üles, kes enese praegu siia ära peitis.

Wäewalt jõudsid soldatid pahemale poole põdsaste wahel minna, kui ma paremal pool kuulsin kudast aed kergeste nakkatas ja mingi raske asi maha langes. Ma sain aru, see inimene hüppas üle aia.

„Minu järele!“ hüüdsin ma soldatist ja meie ruttasime põgenejat taga ajama. Meie ees oli pikk, kitsas lagendil, mis paeikiwi kildudega kaetud. Ma kuulsin niilid üsna selgeste, kudast keegi üle kiwide jooksis.

Ma olesk wõinud sinna poole rewolwrist tuld anda, aga ma ei teinud seda. Wõib olla, on keegi rumal uudishimuline, kellel sellejuures mingit halba mõttes ei olnud, waid ainult teatud hirmu mõjul põgeneb. Kuid ometi kätte pidime ta saama, ja wististe ei wõinud see meil ka raske olla, sest meid oli kolm meest.

Pealegi oli õo weidi walgemaks läinud, sest pilwede wahelt paistis tiikati taewas.

Kuid kätte me teda ei saanud. Ta libises nagu waim meie ees. Maa oli niiwõrd lage, et ta meie käest ei saanud ära peita.

Meie jookstime, jookstime. Wahest komistastime, langestime maha, kuulastime ja jälle jookstime. Kui imelik inimese jaht! Juba tundstime wiha, sest mis inimene see siis ometi oli.

Oli juba õige walge. Wististe oli kuu metja tagant üles tõusnud. Ma nägin üle legendiku inimese jookswat.

"Ta katsub metja põgeneda!" hüüdis üks soldatitest, "sest seal teine pool legendikku on jõgi ees. Jooksteme ette!"

Meie jookstime ja saime seega tale tiiki maad lähemale. Ta märkas seda, et meie ta nõust aru saime, keeras uueste paremale poole ja jookstis otse jõe poole.

"Ajame ta jõe äärde, seal ta enam meie käest ei pääse," ütles soldat. "Siis näeme, kes ta on."

Kuuldus juba eemalt karestikul wee kohin, aga meie ees oli weel wainne. Nähtawaste oli jõgi siin kohas sügaw.

Meie jõudstime jõe äärde, mille kaldal mõningad jamedad puud kaswasid ja oma oksad wette küünitasid. Mustaw wainne weepeegel läitis meile wastu nagu sula pigi.

Kuid siin ei olnud kedagi. Sisje ei wõinud see inimene karata, sest seda olekstime meie kuulnud ja isegi ujuwat kogu olekstime pidanud wee peal nägema.

Aga kuhu ta siis läks. Ega ta ometi wõinud maa alla kaduda.

Meie hakkastime kaldal otsima, arwates, et ta kusagil puuwarjul seisab.

Kuid teda ei olnud leida.

Oi, see lugu tõusis juba huwitawaks ja mul tekkis selle inimese kohta iseäraline aimdus. Miks ta hiilis sinna koridori, kust ta wahest toasolejate juttu wõis wäga hästi ära kuulda. Ei, uudishimu see küll ei olnud, mis teda sinna ajas. Sellel pidid mõned muud põhjused olema. Kohalised elanikud ei oleks seda wahest mitte teinud.

Kätte pidime ta saama.

Aga meie ei leidnud teda kõige hoolsamast otsimisest hoolimata.

"Waadake iga koht weel hoolega läbi," käjutasin ma soldatit, ise hoolsalt järele walwates, kas ta aga jälle kusa-gilt jooksu ei pane.

Seal tõusis äkitselt wees suur rabelemine ja helin. Ta oli leitud. See inimene oli enese jõkke lastnud, wette kaelast jaadit, sellejuures oma pead puujuurte ja kalda wastu surudes, nii et teda tõepoolest näha ei olnud. Muidugi hoidis ta sellejuures hoolega puujuurest finni, et wool teda alla ei kannaks.

Ta oli märg ja halasemisewääriline, ja omaks kõige suuremaks inestuseks nägin, et ta tõeste naisterahwas on. Otse kahju hakkas mul sellest inetust jahist, sest see pidi tõeste mõni uudishimulik külaelanik olema, kes aga nüüd nii ette-waatamata wiisil meie ees põgenedes oma elu otse kergemeel-selt taalu peale pani.

Kuu oli kõrgele tõusnud ja tuli pilwede tagant nähtawale. Ma waatastin tale otse ja tundsin ta sellest hoolimata ära, et märjad juuksed ta palet katfid.

See oli meie õunamüüja neiu.

"Sa oled salakuulaja!" küjendasin ma piiritu wihas ja põlgatuses. Kust ma seda äkitselt teadsin, seda ma ei tea, aga ma aimasin seda ja teadsin, et see ka õige on.

Nii ta oligi. Ulekuulamisel ei tahtnud ta esiofja midagi tunnistada, aga peagi nägi ta isegi ära, et tagastajamine teda ei päästa. Ta wanemate tapmine, wendade soldatiks wõtmine ja maja maha põletamine oli muidugi luuletus, mille eesmärk oli meie juures taastundmust äratada. Ta oli ju falslane, Wene keelt kõneles ta hästi, ja mis minule täieliselt üllatuseks oli — ta oskas ka Eesti keelt. Tallinnas oli ta üles kaswanud, kus ta isa pikemat aega oli elanud ja alles mõne aasta eest olid nad Saksamaale tagasi läinud. Kui sõda algas, hakkas ta salakuulajana tegewusse, sest oma keele osamise mõjul lootis ta sellel teel oma wägedele kudagi kasu saata. Ja et tal meie wäe hulka korda läks hiilida, seda meie juba nägime. Oma ilmajüüta olekuga suutis ta meie juures niiwõrd tugewat mõju awaldada,

1. Mart Keede, Kaplast, Georgi risti saanud, haawatud ja wangi langenu. 2. Otto Trommel, Sifeldi w., 2. märtsil B. ääres jalast haawatud. 3. J. Rummo, sõjawäljal.

et keegi ta juures mingit paha ei märkanud ja, wõib olla, et selle lapseohtu olewuse lähedal, kes nii meeldiwalt oma ilmajüüta filmadega ostas waadata, nii mõnigi sõna langes, mis muidu wõõrastele kõrwadele kuulda ei oleks olnud.

Ja kudas ta enmast ülewal pidas. Mingisugust kahetust, ei mingisugust palwet, ja ta filmadest kadus siamaalne puh-tus ja ilmsüütus. Ta waates luuras wiha ja kogu ta olet awaldas trostiwat kangekaelsust, nii et selle salakuulaja ja endise õunamüüja neiu wahel mingit ühist ei leidunud.

Meil oli temast tuline kahju ja meie ei ofanud endile ette seada, kudas niisugune tütarlaps wõis jäherdust inetut ametit pidada. Jseäraniis läks see lugu sellele minu felti-mehele rasteste südamesse, kes teda tuliselt, oli armastama hakkanud ja temast isegi und nägi. Tal olla selle tüdrukuga isegi üks mõte olnud, ja nüüd äkitselt niisugune lugu.

See oli siin looke Saksa salakuulajast, ja sellest wõime näha, kui raske selle wastu wõidelda on. Salakuulaja ilmub seal ju niisugusel näol, kust seda ei tea arwatagi.

"Ja mis karistuse osalists ta sai?" küsis teegi.

"See ei puutu ssa. Kuid niipalju wõib ütelda, et sel-lega, kelle kohta kindlaks tehtakse, et ta salakuulaja on, wõit-lusewäljal just hellaste ümber ei käida."

Kurbmeelne naeratus libises üle lipniku lahja näo.

Tallinlane.

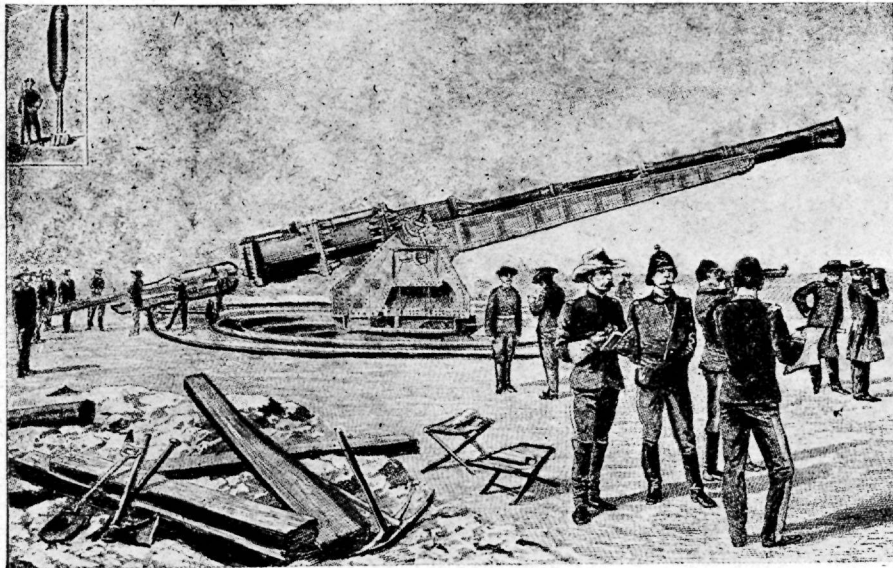
"Teie surete poomisesurma."

L. Elisoni jutustus.

"Teie surete poomisesurma!"

Justafel oli niisugune kergendaw tundmus kui inimesel, kes maa alt wärske õhu kätte saanud. See lause oli tema meelest nii lollakas, et ta naeratust tagasi hoida ei suutnud.

Enne kui täpitark ebasi jatkas, läks mitu minutit mööda.

Uue ülesleiduse põhjal hiljuti valmistatud Amerika hiiglasuurttükk. Saab kokku lihtutud õhuga ja wirutab pommi 38 wersta peale.

„Ma näen, teie ei usu ettekuulutusi sugugi. Te peate ainult seda tõeks, millest teie mõistus jagu saab, mis aga üle teie mõistuse käib, see on kõik tühine te meelest. Te olete heasüdamline ja teete sagedaste seda, mis teilt palutakse, ainult just sellepärast, et tähtsustest ja waidlustest pääseda. Rahe aasta eest juhtus teil õnneus. . .“

„Mu isa suri.“

„Täpitarik tõstis imestades filmi.“

„Teie isa on wäljamaal.“

„Wabandage, ta suri.“

„Kuid teie käejooned räägivad hoopis teiselt. Ma näen. . . Soowite, et ma awalikult kõik wälja ütleksin?“

„Muidugi!“

„Teie isal ei õnnestanud mõnesugused rahalised ettevõtted. Kui lootused luhta läksid, oli ta sunnitud põgenema.“

„See ei ole tõsi! Ma ei mõista, kust seda teada olete saanud! Minu käejoontelt te seda lugeda ei wõinud.“

„Palun wabandada, ma oleksin ise mõistma pidanud, et te seda hea meelega ei kuule. Andke mulle, Jumala pärast, andeks, kuid ustuge, et ma seda ainult ja ühfinda kõik teie käejoontelt leiain.“

Justas istus jälle, kuigi wastu tahtmist, ja ulatas täpitarigale uueste käe, sealjuures küüvides:

„Wõite mulle veel midagi selle asja kohta ütelda?“

„Kuigi te loomuse poolest pehme olete, ei suuda te ometi sellele inimesele andeks anda, kelle kelmuse läbi teie isa õnnetusesse sattus.“

„Usna tõsi!“ ütles Justas mõrudalt. „Ma löösin ta maha, kui ta mu filma satuks. Teie ehk muidugi wõite mulle tema adressi anda?“ naeratas ta pilgelikult.

„Ei.“

„Täna teid.“

Justas tõusis üles, maksis täpitariga raha ära ja lahkus.

Netu-lolli poomisesurma ettekuulutuse mõju lahwas selle hingewalu kõrwal, mis tema isa õnnetuse meeldetuletamine tekitanud.

* * *

Justas Wudrou ei wõinud heategewuse näitemüükist kallida ja igakord kui tal nendest osa wõtta tuli, wandus ta, et see wiimane kord on. Kuid kuna ta heasüdamline, ilus ja rikas oli, siis wõis ta heategewuse näitemüükide

toimepanejatele mitmetpidi wäga tähtsaks tõmbejõuks olla, ja need ei andnud temale sellepärast oma pealekäämisega rahu. Nii ei tulnud siis kõigist tema protestidest midagi wälja.

Saalis tuli temale wähe aja pärast leedi*) Florans Hatton, selle näitemüügi toimepanija wastu, kus ta praegu wiibis ja kus täpitarik tale nii palju halbtust ette kuulutanud.

„Mis olete te meie täpitarigale teinud?“ küsis neiu.

„Ma ei tea tõeste. . .“

„Ta kutsus mind praegu ja teatas, et ta täna koguni enam oma ettekuulutusi jatkata ei wõi, ja nõuab, et teada kodu lastaks minna, sest et enese hoopis haiglaste tunneb olewat. See on wäga suur kaotus meie näitemüügile, hulk raha jääb sel kombel sisse wõtmata.“

„Wabandage juba mind, kuid tõeste, ma ei tea eneselt kõigewähematti süüid olewat. Ta kuulutas mulle. . .“ Justas lõi kogelega —

„Küll wastikuid asju, mis aga minu enese peale mingisugust mõju ei awaldanud, nähtawaste aga küll tema oma peale.“

„Ah, see ei ole sugugi hea!“

Leedi Florensi tufasest meelest ja täpitariga halvast ettekuulutusest hoolimata ei lahkunud lõbus meeleolu Justasest, ja ta kahetses peaaegu, kui pruut nii wäga juba koju kippus. Ta saatis pruudi koju, sõi seal õhtust ja pööras alles peale keskööd oma kodu poole.

* * *

Sarilikult sõitis ta oma tõlla wõi woorimehega koju, täna aga otustas ta jala minna. Dõ oli imeilus; ilma et aega ja kohta tähele oleks pannud, jalutas Justas uulitsaid mööda edasi ja ärkas alles siis, kui ennast halwa kuulufega linnajao kitsast uulitsast leidis, kus õõajal isegi elurõõretaw oli käia.

Suure waewaga suutis ta pähe sihitud tugewa hoobi eest kõrwale põigata, fiiski tabas hoop teada weel pahemast õlast.

Justas lõi tuigerdama — nii hirmsa hooga oli see hoop antud. Kuid enesekaitse loomusund aitas teda. Juba Rembridshi*) ülikoolis oli ta kuululussõffija olnud ja ta tarwitas seda oskust nüüd. Terwest jõust wõttis ta kallale tungijal alumisest lõualuust kinni, nii et see ringi keeratas ja müüri äärde maha langes.

Kangeste walutawa õla peale waatamata ei kaotanud Justas waimufindlust. Ta waatas ringi, teisi wastasid otsides, kuid peale maaslamaja ei olnud kedagi läheduses.

Säheda laterna walgus paistis selgeste ülespoole pööratud näo peale; tuttawad näojooned sundisid Justast lähemale kumardama. See rööwel, see wilets, närune hulgus, oli saatuse imelikul juhtumisel seesama lurjus, kelle läbi ta isa hukatusesse langenud.

Urewusest wärisedes ajas Justas enese sirgu ja waatas ringi. Uulits oli tühi. Rohkemalt, waewalt aru saades, mis ta teeb, pani ta kiirete sammudega jooksmata, kargas möödasõitwa taksoatori peale ja käskis wõimalikult ruttu sõita. Ta peas oli ainult üks mõte, et ta inimese ära tapnud, kes tema isa hukatusesse tõukanud. Ei teinud tal jüdametunnistus piina ega tundnud ta hirmu, ainult röömu tundis ta, et isa eest kätte maksnud oli.

Kuid kui Justas koju oli jõudnud, wõtsid ta mõtted teise pöörde; ainult nüüd hakkas ta aru saama, mis suguseid tagajärgi tema tegu wõib tekitada. Surmahoop enesekaitsemise ajal ei ole karistataw, kohus mõistab surmaga alati

*) Lady — preiti.

**) Cambridge.

wabaks, kuid tal ei olnud tunnistajaid. Nüüd alles mõistis ta, et ta surufoha juurest ära jookstes suure wea teinud.

Tapmine! Ja alles paari tunni eest oli ta õelnud, et sellejama inimese maha lööks, kui see ta filmade alla satuks. Olud, mis nii õnnetul kombel toflu juhtunud, olid tema wastu. Aga mis siis, kui keegi teda nägi ja järele luuras? Justas kuulis ifegi nagu ettekujutatud tagaajajate sammusi. Meelde tuli täpitaruga ettekuulutus. Kas ta seda tõeste tema käejoontelt lugenud?! Ja Justas katkus kaela, otsekui tunnets ta selle ümber juba nõõri.

Ta tormas magamisetuppa ja hakkas seal kõike, mis käe alla juhtus, reifkohwrisse toppima, ja läks siis alla. Uulits oli inimestest tihhi. Wudrou sammus kiireste, ühtlugu ringi waadates, kuid natukesel aja pärast märkas ta, et ta just oma ülespidamisega kahtlust ärataski, ja ta fundis ennaft rahulikumaks.

Tornikellad löid kolm. Selle filmapiilguni oli Justasfil tume aindus, et tal oma plaani — Inglismaalt põgeneda — täide saatmiseks ainult waja oli wakkali minna, kus teda juba rong ootab ja wiibimata edasi wiib. Nüüd aga, kui kell kolm löi, tuli tal meelde, et rong Duwri (Dowresse) alles kell üheksa ära sõidab.

Kudas ta need kuus tundi möõda saatis, ei teadnud ta tõeste enam. Ta uitas möõda uulitsaid, silmitses mõtetalt Westminsteri torni, ja tuli iga ringkäigu järele tingimata wakkali tagasi, otsekui põlewa küünla ümber lendlew kooliblitak.

* * *

Duwrise jõudes kaswas Wudrou hirm, et teda ära tuntaks, kahelordseks. Morgus peaga, miks sügawaste nina peale tõmmatud, astus ta laewa. Kartus, et laewamehed tema peale uudishimulikka pilkusi saadawad, oli päris põhjendatud, sest tema ülespidamine hõlpsaste wõis kahtlust äratada.

Justas kõhles: kas alla kajutisse minna wõi laewalaele jääda, kuid otjustas wiimast ja istus wiimaks kahe automobili taha, mis teda teiste reifijate filmade eest warjasid.

Kui kõied, milledega laew sadamafilla ääres kinni oli, lahti olid tehtud, tuli tal meelde, et ta oma wäi.se reifikoti, mille peal tema täielik nimi oli, kogemata wagunisse oli unustanud!

Ettewaatlikult luuras ta oma kaitsewarju tagant välja, reifijaid silmitsedes. Neid oli wähe, ja Justas rõõmustas juba, et nad kõik prantslased on, kui korraga üht kogu filmas, mille ainus ligidus tal juba surmahirmu üle keha ajas. Ta tundis kuulsa salapolitseiniku Wislei ära, kes nüüd temast kõigest kaaskümmend sammu eemal seisis. Mitte minutitki ei kahtlenud Wudrou, et see just tema järele on tulnud ja hakkas mõtlema, kudas pääseda.

Tema õnneks pöõras salapolitseinik selja ja hakkas alla kajutisse minema.

Justas waatas metsikult ringi, ilma et ise oleks teadnud, mis ette wõtta, ja ta pilk langes automobili küllest alla rippuwa nõõri peale. Tal tuli pähe mõte, et kui see nõõr ümber keha siduda, siis ennaft üle laewa ääre wõib lasta, kui aga laew sadamasse jõuab, siis kargab ta wette ja ujub taldani.

See oli pöõrane mõte, kuid Wudrou oli ainult üks soow — põgeneda. Wäriwate kättega sidus ta nõõri lingu ja hakkas seda omal üle õlade ajama. Ta oli nii ärewalt sellega ametis, et ei märkanud, et salapolitseinik laewalaele tagasi oli tulnud ja tema poole astus.

"Ah, mister Wudrou!"

Justase kehast käis äge tuksatus läbi, ta karjatas mefikut ja kargas üle parda.

Inglise wabatahtlikude harjutused — tikuwõitlus.

Lähemal päewal ilmus ajalehtedes järgmine sõnum:

"Dshems (James) Lokins ei saa kaua enam rööwida. Praegu on ta hospitalis, wiimase rööwfäigu tagajärgi põdemas. Tema sõnade järele meeldinud temale ilhe peenes riides herra küld uurikett, ta tahtnud seda rööwida, kuid saanud niisuguse osawa hooi näosse, et meelemärfufeta uulitsale langenu, kust ta hospitalisse toimetati."

Sellelomas lehes seifis weel järgmine sõnum:

"Mister Justas Wudrou rohkearwulised sõbrad saawad wäga kurwastatud olema tema surma üle sõnumit saades. Surm riifus ta meilt eila hommikul erakorraliselt tragikalitkudel oludel

Urulaewa "Dilet" peal hiljutise kalliskiwide warguse asjus Duwrift Kaleesse sõites, nägi salapolitsei inspektor Wislei mister Wudrou laewa ääres seisma ja astus tema juurde, et teatada, et ta mr. Wudrou reifikoti leidnud, mille see arwatawaste wagunisse unustanud. Onnetufeks ehmatas ta mr. Wudrou sedawõrd, et see — põhjust on raste seletada — üle parda langes. Olets ta merde langenu, olets ta tingimata päästetud, kuid ta oli mingil kombel ennaft nõõridesse siblinud, missuguseid ta enne waatanud, ja peale selle, kui ta üles tõmmati, leiti, et nõõr filmusesse oli läinud ja ta juhtumisi ära kagistanud."

Saatuse mäng.

Poola mõisnikul Grabowski rekwiseriti sõja algusel kaiks hoost ilhes wantriga, kusjuures moonawedajaks kutfar Mamtscharsh jäi. Pärast sattus see Mamtscharsh ilhes koorma ja hoostega sakslaste kätte wangi ja jäeti ta seal moonawedajaks edasi. Mõni aeg hiljem saadeti ta ilhes wäefalkadega läbi Saksamaa Prantsuse wäerinnale, kus warsti prantslaste kätte wangi langes.

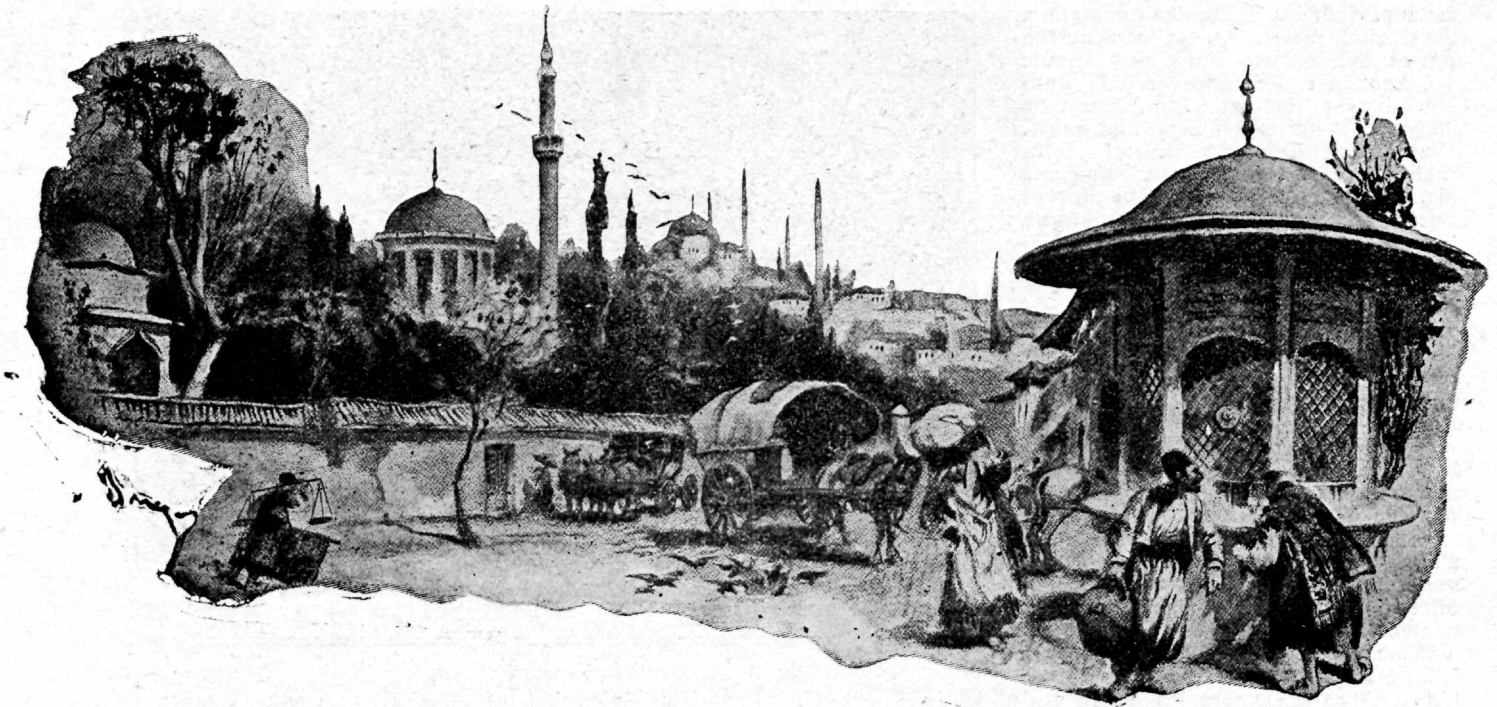
Siljuti sai hra Grabowski oma endise kutfari Mamtscharshi käft kirja, milles see teatab, et ta ilhe ja hobused terwise juures on ja ta praegu nendega Prantsuse wäel moonawedajaks on.

Riguliste uul.
nr. 2

Päewapiltnik Wannas.

Riguliste uul.
nr. 2.

Kõikfugu üleswõtted.

Konstantinopol.

Bosporus ja Dardanellid.

Bene keelest — u —

Suur-Porta! *) Nii nimetati Türgi walitsust ta kõige suurema wägewuse ajal.

Kuid mis oludest oli see wägewus tingitud? Mõnest iseäralikust kõrgest kulturast? Ehk wähest haruldastest sõjalistest edusammudest? Ehk peawad türklased tänulituid olema kaubanduslisele kui ka tööstuslisele edule?

Ei, Türgi madal kulturaline tasapind on igale Türgimaa tundjale teada. Tema sõjawägi oli ja on nõrk ja pahaste korraldatud, kui teda teiste riikide alaliste sõjawägedega võrrelda. Tema rahwaarw on umbes 24 miljonit, s. o. ainult natuke enam kui Hispانيا, mille kaubandusega ka Türgi riigi kaubandust võrrelda võime — kuigi ka siin waewalt.

On, nagu oleks Türgimaa teiste riikide kõrvalt täieste kadumas, ehk wähemalt nagu ei saaks ta nii suurt osa nende kõrwal etendada.

Kuid tahtmata pidid teised riigid teda tähele panema, tema saatuse wastu huwi tundma; lõpuks oli tal weel ülbust ennast kõige wägewamate riikide heitlusesse segada.

Me saame sellest mõistatuselt aru, kui me Türgimaa kaarti waatleme ja tema endised ja praegused piirid arwesse wõtame.

Meie näeme, et Türgimaa just kolme ilmajao — Europa, Aasia ja Afrika — piiril seisab.

„Türgimaa — kirjutab tuntud maadeteadlane C. Reclus, — on looduse poolt kõige paremale järjele seatud, nimelt kahe roobasjoones ranna läbi. Europa ja Aasia puutuwad tema piirides kokku ja nende wahel on ainult kitsas „merijõgi“, mis Musta merd Wahe merega ühendab. Bosporus ja Dardanellid on korraga weeteeks, mida mööda laewad ühest merest teise sõidawad, kui ka maateeks, kust kaudu rahwad ühest ilmajaost teise rändasid ja rändawad.

Porta — wäraw.

Seda sama wõib ka Suetzi kanalist öelda, mis kahe kõige suurema ilmajao waheliliiks on. Tema ühendab Wahe merd Punase merega, ehk mis seesama on: Atlandi okeani India ja Waiitse okeanidega. See tähtis weete, mis reisi Euroopast Indiasse 24 tunni wõrra lihendab, oli weel mõne aja eest türklaste ja nende all olewate egiptlaste käes. Minult aastal 1875 ostis Inglise walitus Egiptuse khediwi käest hulga kanali aktisaid ja laiendas oma wõimu warsti kanali kui ka terve Egiptuse üle.

Nii kaotas Türgimaa ühe wõtmetest, mis temale nii hädaste ilmalwalitsuse jaoks tarwis oli.

Kuid teised kaks — Bosporus ja Dardanellid — on weel siitamaani alles ja wist ka kasulikud.

Kõik tähtis on ilmas ilus. Ma olen kolm korda läbi Bosporuse sõitnud. Ja igakord imestas in ma, neid suurepärafusi ja majestetiikka pilta waadeldes.

Bõhjapoolse sisekäigu juures (Türgi keeli: Istanbul Bohasi) seisawad kahel pool kanali, nagu auwahid toredais mundrites, kaks tuletorni — Anatolia ja Rumelia. Talwel ja sügisel on see koht sagedate tormide ja marude pärast wäga hädaohtlik. Kanali suu on niiwõrd kitsas, et teda laugelt sugugi näha ei wõi, arwate, et laew otse randa sõidab. Kuid hästi terawalt udusse waadates, leiata warsti paremal ja pahemal pool kaks tululest. Need on tuletornide päästjad signaalid.

Weel mõni wäle tüüri liigutus, ja laew on merekitsuse juus. Üäreta mere awarus muutub tasafeks, waikfeks jões. Nurulaew, mida weel praegu lained siia ja sinna paiskafid, liugleb waikfekt edasi, just nagu sadamas kiwitõkete taga; ja nagu sadamas ümbritseb teda warsti waikfeste aurikute ja paatide hull. Nad sõidawad rutates mitmes sähis, ühendust kõikide külade ja alewite wahel merekitsuse ääres alal hoides.

Bõhjapoolne Bosporuse oja on kaunis metsik. Runi 240 meetri kõrgused mäed on tumedate küpreside ja tumeroheliste loorberitega kaetud.

Külade ja aedade keskel filmate siin ja seal waikfekt kindlustust ehk ärapiidetud batareisi, mis suguseid siin nii

ilmatu suur hull on, et kitsus siit küljest sõjalaewade jaoks täieste wõitmata on.

Iseäranis tugewad on kaks forti — Madjschier ja Anaduli-Kowar, millel isegi Kruppi raske suurtükid ei puudu. Teised kindlustused — Dnjuk-Liman, Rumuli-Gener ja Haribshe Rumelia küljel, Fil-Furnu ja Poiras Anatolias on XVIII aasta-sajal kindral Toti poolt ehitatud ja praegusel ajal natuke wananenud.

Bosporuse kõige kitsamal kohal — kus ta kõigest 1½ wersta lai on — seisab kumbagil pool wana loss — Rumeli Gissar paremal ja Anaduli-Gissar pahemal rannal. Nende ümargused tornid, mida kõrged hammasmüürid ümbritsewad, tuletawad Moskwa Kremli meelde. Torni ehitas sultan M. hmed II; praegu on nad wangimajad poliitika kurjategijate jaoks. Mitte kaugel nendest seisawad seitse kõrget plataani, mis ühest juurest kaswanud — „seitse wenda“, mille warjus korra Gottfried Bouillon oma telgi olla üles löönud.

Järgneb kõige ilusam Bosporuse oja. Mõlemad rannad on sõna tõttes mõttes algupäraste Türgi ehitustega üle küllatud: siin on saadikute villad ja sultani ning tema kõrgete aukandjate paleed. Ja kõik need mitnewärwiliised, imeilusad ehitused peituwad kõige kenamates hommikumaa aedades ja puuwilja metsades.

Konstantinopoli sadama — Kuldsarwe — suu juures asenewad kõige uhemad sultani lossid: Dalmabagtsche ja Bettitsch, mis Greeka-Arabia stiilis ehitatud on.

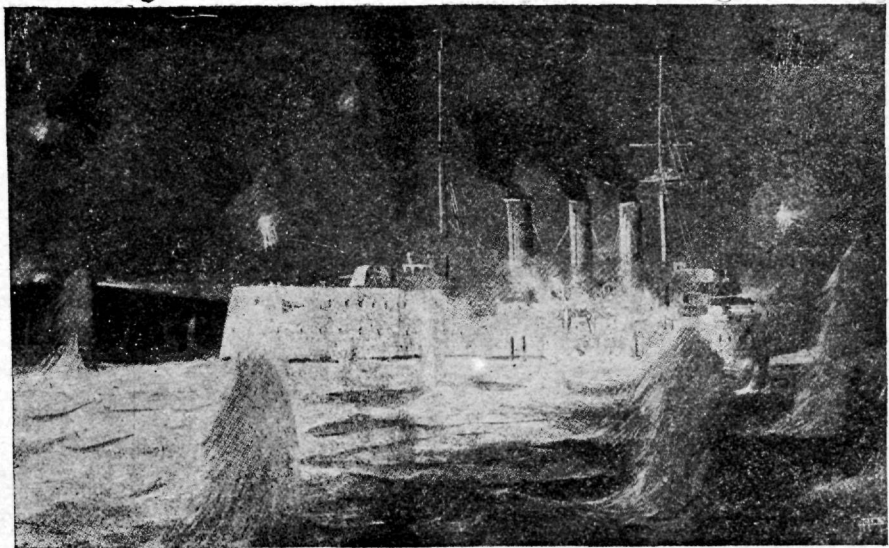
Kaugemal luhäärsetel mäefeljanidkudel seisab linn: uuemad osad — Galata ja Pera — on pahemal pool, aga wanaaegne — Stambul kõige tähtsamate moskeede ja Sofia pe. kirikuga paremal pool Kuldsarwe.

Sellest ajast faadik, kui a. 330 keiser Konstantin Konstantinopoli Rooma riigi pealinnaks tõstis, on ta ikka üks maailma metropolidest olnud. Rooma riigi wägewus wälkas siin weel tuhat aastat peale selle, kui ta Lääne-Roomas kadunud oli. Ka siis, kui türklased Traakia ära wõitsid, ei kaotanud Konstantinopol oma tähtsust. Et ta ühel tähtsamal kontinentansel ja mitmel laewasõidu teel aseneb, on ta nagu wahelülliks, mis Europat Aasiaga ühendab, ja sellejuures tähtsamaks sadamalinnaks, kus laewad terwest ilmaist kokku saawad. Saalidane ja hea Kuldsarwe sadam saigi ju sellest omale nime, et ta oma peremeestele õige rikkuse sarw on, millest ilma kõige töö ja waewata kõiksugu mõnusuft, rikkust ja wägewust ammutada võib.

Waewalt jõuate Printsi saarestikust mööda, mis Marmori mere poolse Bosporuse suu ees seisab, ja waewalt kaotate kitsuse filmist, kui juba jälle teie ees rannad üles kerkiwad, mis teie tee üle Kuldsarwe juurde walwawad. Need on — Dardanellid.

Dardanellid näewad hoopis teisite wälja, kui Bosporus. Bosporus näib pikk jõgi olewat (pikkus — 28 wersta, laius — 1½—2 wersta), kuid Dardanellid, selle wastu, on kaks laia lahte, mis ühes kohas kitsamaks muutuwad ja kokku puutuwad. Selles kohas on kitsuse laius natuke enam kui werst, kuid mujal kõigub laius 4—7 wersta wabel.

See asjaolu raskendab juureste Dardanellide kaitsemist. Jõuawad laewad kitsast kohast läbi, siis wõiwad nad hädaohuta Kuldsarwe pääseda ja linna pommitama hakata. Sellepärast on Türgi walitsus Dardanellide kindlustust tähele panema hakanud. Sidil-Bari kindlustused ja teised fortid on nii tugewad ja nii rikkalt sõjariistadega warustatud, et nad terwe laewastiku põhja wõiwad lasta, enne kui see kitsusesse jõuab. Kuid see ei keela, nagu meie praeguse sõja kogemus-

Inglise ristleja Dardanellides.

Kui esimene Inglise ristleja Dardanellidesse sõitis, siis selgus, et seal mere põhjas palju miinide on, mis elektritraadi abil ennast plahwatama pandi. Järk järgult plahwatasiid mitukümmend miini, õnnels aga igaford ristlejaft eemal. Nähtawaste ei olnud türlkastel miinide seifukohad dieti ära märgitud. Müüd on põhjamiinide hädaohut seal wähem, sest türlkastel pole enam mahti uusi sisse panna.

test näeme, wõõrastel weelustel paatidel fortidest mööda hiilida ja Türgi laewastikku Marmori meres hirmutada.

Dardanellid ei ole nii ilusad, kui Bosporus. Kuid ilu ei ole kõige, äkiline Europa ja enam madal Aasia rand, mis astmeliselt aegamööda Ida mäe poole kõrgeneb, iseäranis ilusas päikesepaistes kaunis nõiduw. Nurulaewad, mis Dardanellidest läbi Bahre merde sõidawad, peatawad harilikult Gallipoli linna juures ja saawad siit kitsusest läbisõitmiseks lubakirja kaasa. See wäike linn, milles praegu enamaste greeklased elawad, oli omal ajal väga tähtis ja etendas suurt oja, sest ta oli esimene linn, mille türklased Europas omandasid. Nad walitsesid ta üle umbes sada aastat, enne kui nad Konstantinopoli ära wõitsid. Nurulaewad, mis Bahemereft tulewad, peatawad selleksamaks otstabels Konstantinopoli juures, mille wastu Aasia rannal Rum-Ralesfi ajub, mille lähedal wana Trooja waremed seisawad.

Et Bosporus ja Dardanellid Türgimaale kui ka kõigile teistele Europa suurriikidele väga tähtsad on, arutati seda küsimust mitmel rahwuswahelisel kongressil ja konwentsil. Rahulepingus, mis a. 1529 Adrianopolis alla kirjutati, tunnistab Türgimaa mõlemad kitsused wabadeks ja läbikäidawateks kõigi riikide kaubalaewadele, kes temaga mitte sõjalaal ei seisa. Mis aga sõjalaewadesse puutub, siis lubas Türgimaa merekitfuste konwentsiooni põhjal, mitte ühte sõjalaewa läbi lasta, peale kergete laewade, mis Europa saadikute tarwitamiseks Konstantinopoli sadamas seisid. Kuid waatamata lubamiste peale, rikkus Türgimaa fagedaste lepingut: ta ei lastnud isegi kaubalaewu läbi; ainult praeguses sõjas on tund tulnud, kus Türgimaa oma ärateenitud karistuse ojaliseks saab. Iseäranis palju said Wene ärimehed kannatada, kes oma kaupa kitsustest läbi Bahemerde ja kaugemale saatsid. Loodame, et praegune sõda selle küsimuse Wene huwide kohaselt ära otjustab.

Subakas sõjas.

„Saatke tubakat! Rohkem tubakat ja paberossi“, kirjutawad sõjamehed tulejoonelt. Ja mitte ainult meil — igalpool. Endisel ajal oli soldatitel suitsetamine sõjas keelatud,

„Hurra, minu järele!“

Ühes Petrogradi hospidalis on haawatud alamohwiiser Subotin. Tulejoonelt kandis ta oma selgas ligi kolmkümmend haawatut ära, vähem kardetawasse kohta. Tema lastekraawis said peaaegu kõik soldatid kas haawatud või surma. Waenlase peale lastis ta kõik oma ja langenute padrunid välja. Kui padrunid otsas olid, kargas ta lastekraawist hiiüdega välja: „Poisid, minu järele, hurra!“ ja tormas edasi. Auftrialased arwasi, et ta järele veel palju wenelasi tuleb, ja panid jooksuma.

näit. kaotas kuulus hertfog Wellington „kuradi kihwti“ tarwitamise täieste ära, kuid niüid on elunähtused kõigile wäejuhatajatele õpetanud, et soldat siis wahwamalt wõitlusesse läheb ja wisamalt kõisfugu puudustele ja wiletjustele wastu paneb, kui tal piip, wõi paberossid ja tuletikud kaasas on, et „meelt lahutada“ ja hädasi unustada. Ja nad ise hoolitewad niüid selle eest, et nende soldatitele tubakat ja tuletikka muretsetaks. Kinnitatakse, et Saksa-Prantsuse sõjas sakslaste wõitu just see märksa hõlbustanud, et prantslastel mingisuguseid mõnufusi ja tubakat pole olnud, sakslastele aga sõjajäljale rohkeste tubakat ja paberossi saadetu.

Ka niüid pandakse Saksamaal, niisama ka meil ja liitlastel, ühtlugu tubaka korjandusi sõjameeste ja haawatute heaks toime. Inglise soldatid lamawad kaitsekraawides, piibud suus. Saksa hufarid kihutawad tormijooksule, pikad figarid suus, jalawägi aga piipudega. Raudkantsler käis haawatute julgustamiseks figar suus lastaretides ringi, wõttis taskust ühtlugu ikka uusi ja uusi figarisi, tõmbas nad põlema ja andis siis haawatutele.

Kuulus Moltke tarwitas ninatubakat — „peaajude wärskendamiseks“, nagu ta ütles, ja andis igamehele hea meelega nuusutada oma kuldsest tubakatoosist, mis tal alati ja igalpool kaasas oli.

Gesti sõjameeste kirjad.

11. juunil 1915. a.

Kallis sõber! Siidamlik tänu Sulle „Matsi“ eest, sest et Gina wist see hea inimene olid, kes mulle ta saatis. Meie eestlased, meid on siin 4 meest, lugesime teba suure isu ja huwitusega, ta oli meile suureks lahutusmaks.

Uudist meie liinil, suuremat ei ole, ainult õõsel wastu 29. maid panid sakslased, pealetungimise M. külla juures toime, said aga meie poolt tagasi löödud. Suurtükki äge tuli kestis aga terve päewa ja järgmise päewa ilma wahetpidamata edasi, aga et järgmisel õõl uut pealetungimist oodata oli, siis woorisid ka naabruses seiswad polgud ühtlugu lahinguliinile ligemale, ka meie rood, kes selforral just referwis puhkusel oli, seadis ennast walmsis, ja läksime kuni paar wersta jooksupkraawide juurde, seal jääme aga käsku oodates peatama. Just enne kui sinna jõudime, oli seal küllas, sellesama õue peal, kuhu meiegi seisma jääme, aeroplane pealt wifatud pomm lõhkenud ja kuus meest haawatud. Üks, kes parajaste hoowi peal oli, oli surmawalt kõhuft haawatud, nii et kõik sisetond ja soolikad välja jooksid, kuna teised 5, kes sel ajal tihjas põhuküünis olid, kildude läbi, kes kergemalt, kes raskemalt, haawatud said. Meie seitme siin paar õõd ja päewa, aga et uut pealetungimist ei olnud, läksime siis weel 2 päewaks oma puhkepaika, — wersta 5 eemal — tagasi. Sakslaste kaotused olid sedawõrd nende siinseiswate wägede kohta suured, et nad enam ei julgenud peale tulla, sest et neid kui loogu maha langes, kui nad jooksupkraawist välja tulid ja meie ägeda tule all enam edasi ega tagasi ei saanud, waid sunnitud olid, meie meeste tule all omale ajutised kraawid wõi augud kaewama, kus nad kuni pimedani pidid lamama, kuni jälle oma wanasse paika tagasi said, meie pool kaotusi ei ole.

Niüid olen jälle jooksupkraawis ja sakslane on meist sammu 600 eemal, on igapäewased wastastikku lastmised, aga uut pealetungimist ei ole olnud, ehk seda küll iga õõ oodata on, sest et meie poolt wangi wõetud Saksa karaul seda meile jutustas.

Wuidu on minu elu praegu harilik jooksupkraawi elu, õõsel oleme väljas eespool jooksupkraawi wahil ja ka maakuulamisel, wõi jälle tööl, s. o. kaewama omale ettepoole laia kraawi, mis meega saab täidetud — gaaside kaitseks, sest et weft gaasi edasitungimist takistawat. Päewal aga puhkame, praegu olen jooksupkraawi taga õunapuu aias rohu sees pikali maas, sest et rohuaeud just meie koobaste taga on ja meie mõõda kraawi kergeste sinna pääfeme, ütsikutest kuulidest hoolimata, sest et nendega juba ära oled harjunud, aga õhtu eel katsu sealt juba rutem ära tulla, sest et siis juba lastmine ägedaks läheb ja koopas julgem on, kuna aga hommitu poole sellewastu õige waitne on.

Eila õõsel olid sakslaste maakuulajad M. külla juurde, kus meie jooksupkraaw enne wahetust oli, hiilinud ja kaks pommi halupide peale wisanud, mis ka kohe tuld wõtsid ja maani maha põlesid, kas seal ka inimeseohwrid on, ei ole weel teada saanud.

Bean kirja lõpetama, sest et wana tants peale hakkab ja Saksa põrisejad-sitilad aias enam rahu ei anna, peab ära koopasse minema, teine lord kui midagi uudist, kirjutana pikemalt kui see Sulle, wa kallis sõber, mitte wastu meelt ei peaks olema.

Leonhard Rafik.

Ujakohane raamat:

Alakilled, ilupuud ja ilupõõsad. 140 pildiga. Hind 1 rbl. 50 kop., kõwas köites 1 rbl. 75 kop.

Johan Lõrwand,
staabitapt. Tallinnast. Ja-
last haaw. Lueste sõjaväl.

Wilhelm Lõrwand,
kopten Tallinnast. Siberi
tüütide divisjoni staabis.

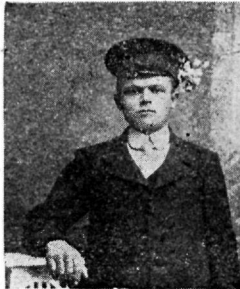
Platon Petrow,
lipnik Tallin. Georgi rist.
9. nov. R. all langenud.

Jaan Lusti,
lipnik Laewa wallast. 16.
märtsil teadmata kadunud.

Edmund Hindper,
wabat. Koše l. Sõjaväl-
jal lipnikuks saanud.

Johan Roosmann,
Kilingi w. Saawat

Aleksander Raft,
Raast wallast. Kodus
parandujel.

Jaan Kuhlbusch,
Olustvere w. 17. meebr.
haawatud. Kodus parand.

Jaan Sepp,
Kakvereft. 30. märtsil
käest haawatud.

Karl Breimann,
Kilingi w. Saawatud.

Anton Gilmann,
Kakvere kreisft. Sa-
awatud.

Kustaw Lembork,
Wibula w. 31. märtsil
käest haawatud.

Märt Kiviæed,
W. Pornuse w. 26. aug.
õlast haaw. Wæet. wabaft.

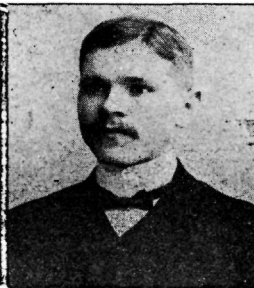
Jaan Waldmann,
Leebiku w. R-s baa-
watud. Georgi rist.

Eduard Blum,
Akserinft. Saawatud.
Lueste sõjaväljal.

Aleksander Warm,
Narwast. 19. detf. R. jõe
labingns langenud.

Oswald Wäli,
Albust. Wõistluses austerl.
9. nowembrit langenud.

Jakob Bruus,
Pärnuft. Tegewas sõja-
wæes surnud.

Johannes Pikkow,
Juurust. 26. apr. külme-
tamise tagajärjel surnud.

Eduard Listmann,
Räpinalt. 20. aug. wõit-
luses austerl. langenud.

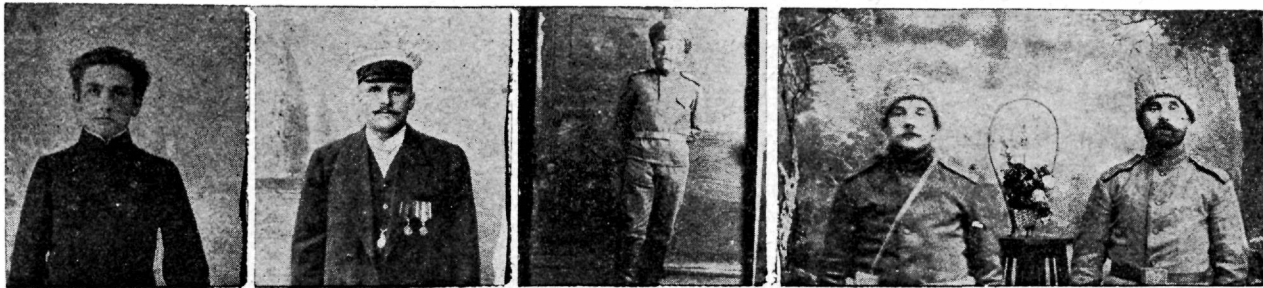
Andres Tomberg,
Tallinnaft. W.-Jaap. sõjas
olnud. Saigemas.

August Kivistik,
Puurmanni w. 21. weebr.
jalast haawatud.

Jaan Steinberg,
Kuitmesaft. Jalust haam.
Parem jalg alt ära.

Hugo Lomp,
Jfatu w. 8. nov. R. all lä-
test haam. Kodus parand.

Andres Punnikson,
Jalast haawat. ja pdeut.
Georgi rist. Sõjaväljal.

Oskar Wares,
wabat. Wiisandist. Georgi
rist. 16. märtsil wangi lang.

Jaan Meinhold,
Riisepereft. W.-Jaap. sõjas
oin. 16. märtsil haawatud.

Johan Ewertson,
alamliiv. Tartu kr. Georgi
rist ja raba. Jalast haam.

Peeter Käppo,
Kaseritsa wallast. Sõja-
väljal.

Ado Wois,
Kaseritsa w. L. all
18. aprillil langenud.

Daniel Juurikson,
Moiselatfi w. Tegewas
sõjawäes.

Johannes Teillemann,
Albu wallast. Sõja-
väljal.

Jaan Lõhmus,
U.-Wändra w. Autojuhina
tegewas sõjawäes.

Anton Lõhmus,
U.-Wändra w. Punase
risti ojatonnas.

Kustaw Lõhmus,
U.-Wändra w. Sõja-
väljal.

Jüri Soone,
Aro w. Sõjaväljal.

Anton Plund,
Pärnu kreisist. Sõja-
väljal.

Aleksander Besiloi,
wabatahtlik Tallinnaft.
Sõjaväljal.

Jaan Mihkelson,
Kaarepere wallast. Sõja-
väljal.

Juhan Altfep,
Purita wallast. Tegewas
sõjawäes.

Johan Walten,
Kotkõla wallast. Tegewas sõjawäes

Jüri Niemann,
Teenuselt. Sõjawäljal.

Jaan Sitta,
Rakvere kr. Eiberi kütt. W. all teadmata kadunud.

Oswald Doobeson,
Wiljandist. Eiberi kütt. Sõjawäljal.

August Kelt,
Põtrast. Eiberi kütt. Sõjawäljal.

Peeter Munga,
Raadi wallast. Tegewas sõjawäes.

Eduard Pärn,
Laiuse wallast. Tegewas sõjawäes.

Jaan Liit,
Lutke wallast. Tegewas sõjawäes.

Karl Sutt,
Pärnust. Teist korda sõjawäljal.

Robert Haarmann,
Ania wallast. Sõjawäljal.

Kustaw Sutt,
Patti wallast. Tegewas sõjawäes.

Mihkel Mada,
Baltistist. Sõjawäljal.

Wilhelm Dim,
Pirtsalu wallast. Suurtükitwäes. Sõjawäljal.

Madis Gusmann,
Patsalu wallast. Suurtükitwäes. Sõjawäljal.

Jaan Aloe,
Koselt. Tegewas sõjawäes.

Johannes Rodi,
Kundaist. Sõjawäljal.

Tõnis Rebane,
Jõgeweste w. Sõjawäljal helgihetjate jaostonnas.

August Rattafapp,
alamohwiser Narwast. Sõjawäljal.

Johannes Söder,
Jõdelehtnest. Tegewas sõjawäes.

Johannes Paju,
Rägarere w. Suurtükitwaelane sõjawäljal.

Gustaw Loodi,
Edjawaäljal.

Johannes Liblik,
Rubina wallast. Sani-
tarina Edjawaäljal.

Georg Riias,
Raabikirejutaja, Edja-
waäljal.

Gustaw Kuustmann,
Kuusalust. Edjawaäljal.

Johannes Kaasik,
Kaplal wallast. Tege-
was Edjawaäes.

Willem Leinberg,
Kaplal. 2 torba haawatud.
Saawadesse surnud.

Julius Samberg,
Kõnnu wallast. Tegewas
Edjawaäes.

Jakob Partal,
Kõnnu wallast. Tegewas
Edjawaäes.

Iwan Böstrow,
Kosett. Edjawaäljal.

Kaspar Hiemets,
Tallinna tr. Tegewas
Edjawaäes.

Karl Tikkalt,
Katiw. tr. Teadmata
kadunud.

Oskar Blum,
wabaf. Kserinist. Now.
Saksa wangi langenud.

Juhan Saabas,
Tubalaane w. 21. weebr.
teadmata kadunud.

Konstantin Nilow,
Kariwast. Georgi risti.
Saksa wangist ära pög.

Karl Burt,
10. sept. wõitluses austerl.
teadmata kadunud.

Leonhard Kester,
wabaf. Saapjalust. Käest.
tüljest, jalast sbran. haaw.

Kalle Kestila,
Maarduft. 28. deff. austerl.
wõideldes käest haawatud.

Hans Kuuff,
Wiijandi kreisist. Tead-
mata kadunud.

Johannes Peiner,
Sakki w. 18. märtsil peast ja
käest h. Kats Georgi risti.

Anton Woorimees,
Tallinnast. 11. deff. põruta-
tud ja käest haawatud.

Mälestusjeks langenuid Cesti wendadele.

Kallis, kuldne Cesti weri
Niisutab siin wõdrafst maad,
Nisjal kombel isamaa eest
Leidsite siin kodumaa.

Asjata ei teie wõitlend
Ega langend küllma hauasse,
Teie raske waewa wiija
Maitisma saab lord Cestimaa.

Teie kalmu künnal seistes
Langen mina waikselt mõttesse,
Wõib eht olla, et ka mulle
Üksford saab siin pärismaa.

Teie waikselt haua künnal
Rändaja jääb mõttes palwele,
Õõpik teile õrnalt laulab
Õõudes siia, Sani kaldale.

Cesti rahwal kalliks jääma
Igaweste saab te mälestus,
Teie mehe meel ja wahwus
Kantats' põlwest põlweni.

Kallid wennad, tasuks teile
Saagu jäädaw piija mälestus,
Ehtigu teie haua künnast
Loodus pakju lille waibaga.

Wõõras muld — see õlgu lerge
Teie närtisind noore ihule
Teie teod, ja teie wõidud saagu
Mlismüüris tulewiku Cesti-rahwale.

Mälestusjeks Sani jõe ääres lange-
nud Belomorski polgu Cesti sõja seltsi-
meestele, kellega mina seltsis wõitlefin ja
keda halastamata waenlase kuul tabas
Sani jõdest üleminekul ja kelle matuse
juures mina olid nende ühise lahise
haua ääres seistes kõrge ja liiwase jõe
kalda peal — rahu teie põrmule, kallid
suguwennad ja sõja-seltsimehed!

Sani ääres Austrias 21. oktoobril
1914. aastal. Saawatud Cesti sõjamees,
Paide kreisist Esna wallast

Johannes Ströome.

Tulekahju Pestis (Budapestis) Ungria mäsju.

Rahaauk.

R. A. Karpowi järele J. P.

Juhtus see kupatus minuga, wennas, na' aastat wiis-
teistkümmend tagasi.

Olin sel korral Werhodumowi herra juures kulfariks...
Oled eht kuulnudki?.. Roh waat'... Toit oli hea, kümme
rubla palka, riie sassa poolt; — ihe sõnaga, elu nagu ma-
fitas... Käid herraga sõidus, kuhu waja, toimetad hobu-
sed ära, — ja maga kas wõi päewad ja õõd, eht jälle longi
ringi. Pühapäewa õhtupoolikul aga lähed küllase, — ring-
mängust tüdrukutega tegema ja laulust laulma... Olin
ise ka wa file pois, punane särk, sammetist wammus, müts
kullas... päris esimest sorti pois, ihesõnaga... Sain küllas
ihe tüdrukuga tuttawaks — metsawahi Stepani tütreaga...

Tema jäi mulle armfaks ja minna temale...

Jgal pühapäewal tuli ta metsawahi küllase, aga pärast-
poole hakkasin ise ka seal pool ümber luusima...

Korraga sattusin Stepani, neuu ijaga, kokku... Nägi teine
mind, tuleb minu juurde ja kõneleb:

"Mis sina siin ringi lased, pois?"

"Sulin marjule," ütlen.

"Ära sa," ütleb, "pois mulle luiska, juba ma tean, mis
ja taga ajad. See loolus wiska sa kõhe peast wälja, ega
ma oma Unkat paljale poisile ei anna — ära mõtle... Aga
kui siin weel hulkuma hakkad, teen sihukest tulist, et wa wana-
pois ise lästama hakkab."

Wiskas piisli üle õla ja sammus kodu poole, — mina
seisan, nagu hingetu kuju. "Äsi on räbal," mõtlen, "nüiid
pane, kuramus, Unka ka luku taha... Näha, saatus ei
luba armsamaga paari minna."

Lätsin metsast möõda karjatänawat küla poole, meel oli
nii kurb, et kas tee enesele wõi ots peale... Korraga kuu-
len: "Sei, noormees, miks nii kurb, miks tõrwad longus?"

Waatan — tee ääres seisab nõid-Makar. Paljafas
wanamees oli teine, ise peenike, aga pea nagu õlleõõgi
kattel, habe kui roguiski tuust, kuna filmad aga terased nagu
kullil olid.

Wastuotja.

Sakfad saanis, matfid ees
hobuse eest olgu,
et nad kordki elu fees
saakfid pähe tolgu!

Nõnda sakfad lootiwad
enne sõda ilka,
aga eksituses nad —
sõda läheb pitka.

Ja kui ükskord lõpeb ta,
näewad Sakfa-Uksid:
sakfad ees on hobuna,
saanis aga — matfid!
Sinepi Siim.

Küllas lobifeti, et wanamees pidada wa' wana tühjaga sõbrustama ja kõikide haiguste wastu rohtusi andma... Seisab teine jah seal tee kaldal ja naerab aga enesele habemesse.

"No mis sinul sellega asja on, pagana nõid..." watan, "pole mul praegu sinuga asja."

"Oled aga loll, pois, nagu näen," ütleb: "no kes see muu sind siis wälja aitab, kui onu Matar. Sinu häda aga tean... Mina, wennas, tean kõik..."

Sina aga, noormees, ära uhtusta ühtigi, waid ole wana Matariga sõbralikum, külap' siis kõik wiimaks joonde ajame..."

Jäin seisma ja mõtlen — mine teda tea, ehk tuleb asjast weel midagi wälja... Nõiad ju nupukas rahwas...

Matar naerab aga enesele habemesse ja kõneleb:

"Nõnda neh, on parem, armas inimene... Sinu häda aga tunnen wäga hästi: tahaksid Ankat kosida, aga Stepan paljale poisile oma tütarit anda ei taha, sest sul pole ju muud, kui sammetist wammus, pealegi pole seegi sinu, waid sakste oma... Eks ole õige? No, waata..."

Aga kui sa wähe seda wa rahapoolist saaks, annaks ta tütre suure heameelega sulle...

Ja kui sa just argpüks ei ole, wõid nii palju seda kõlilewat saada, et koju kandagi ei jõua..."

"Kudas siis nõnda?" küsin...

"Dota, ära ole hädaline... Ras sul tubakat on?"

Jstume, suitsetame, ja peame kõige üle aru. "Oled, pois, sellest kuulnud, et mõisa metsas wanast ajast saadit raha katel maha on maetud?"

"Olen kuulnud," watan, "paljugi mis lobifetaks."

"Loll oled sa, muud mitte midagi! Lobifetaks! Waat, kui just teada tahad, korjasin ise sealt terwe kamalutäie hõbedat, ja kui ma weel ruttanud ei oleks, oleksin terwe kotitäie korjanud. See rahakatel, wennaene, wõtab enesele mitmesuguse näo, see on mulle täipealt teada."

Räib korra nagu lehm mööda metsa, korra jälle nagu inimene.

Läksin ühekorra südaöö otsima, näen seal kurna otsani hõbedat täis... Mina juurde... Rahmasin kamaluga hõbedat, rahakäina aga kadus...

Ma, näe, unustasin ütle mata "aamen — mine laiali", muidu oleksin aga kõik raha omale saanud... Waata, nõnda on asi. Kui nüüd tahad, aitan sulle rahaangu üles leida..."

"Aga miks sa teda siis ise üles ei otti, onu Matar?" küsin.

"Ei mina nüüd enam saa, ei lubata. Kui nüüd, ütleme, keegi inimene rahaangu korra käest ära lasti minna, teist korda tale seda enam ei näidata, ei — Jumal hoidku kohe."

Nõnda siis, noormees, ma annan sulle ühe nõiarohu kaasa, täna öösel kohe mine metsa. Sundi-lagedat tead? Mine sinna, seal ligidal ta alati nähtawale tuleb... Kui näed, et rohu sees tuli põleb — mine juurde ja ütle: "aamen — mine laiali"... Kui inimest näed, anna tale käe seljaga ja ütle ka "aamen — mine laiali"... Üks kõik, teda sa ka näed — löö aga julgeste, raha wõtab enesele mitmesuguse kuju.

Wõib kas wõi herra enese näogi wõtta... Aga waata, et sa risti kaelast ära wõtad ja wõta ka suurem kott kaasa, ning labidas... Be a meeles: kui rahaangu leiad, — pool mulle, sealt jatkub meile mõlemile. Nõiarohu eest aga anna kohe rubla-hõbedat..."

Andsin wanamehele oma wiimase rublatüki, peitsin nõiarohu taskusse ja mõisa poole sammudes mõtlen iseeneses:

"Kui wa nõid kõik nõnda minu asjad ära teab, külap' siis ilka wana kuri teda aitab... Ega's harakas tale ometi wõinud minu hädast ja kallikest sädistada... Ega tea — ehk leiamegi rahaangu üles, no — ega me maga..."

Panin aegsaste juba labida ja koti walmis, wõtsin risti kaelast ära, sõin peretoas õhtust ja läksin hobuseid toimetama... Nii pea aga, kui kirikutornis kell ükssteistikümend pauku lõi, kahmasin koti ja labida kaenlasse ja — uhtii — metsa... Dõ oli walge, waitne. Tihnikus hakkasid öö-

kullid huiutama, hirm tikkus peale, aga ise lähen mööda sihti ikka edasi...

Korraga näen: inimene tuleb vastu ja sigar wilgub teisel suus...

"Roh," mötlen, "ära niid poisjs julgust kaota! Ei su käest niid rahaaut enam ära putka..."

Lõin enese puu warju, wiskasin koti ja labida maha ja ootan. Tema tuleb ikka ligemale, näen, et on enese dige metsawahi Stepani nägu moondanud... "Roh," mötlen, "ei sa mind niid peta." Riipea, kui ta minu kohale jõudis, wirutasin teisele, mis jõudsin, wasta laela ja ise kiskendasin "aamen — mine laiali". Tema kullus maha... Siis wast alles sain hoosse ja hakkasin teist küll käte, küll jalgadega uhtuma, kiskendasin kõik selle aja "aamen — mine laiali".

Teine aga lõgab täiest kõrist: "Rööwliid... Tapawad... Wemmeldasin teist, wemmeldasin, siis aga jäin lahtlema, — tõmbasin koti ja labida ärale ja andsin jalgadele walu..."

Kõige esiteks läksin Makari sauna juurde ja koputasin akna peale.

"Kes seal on?" küsis wanamees.

"Mina," onu Makar, — tee lahti..."

"Dota, noormees, ma teen akna lahti, et me kõnele läbi akna."

"Awas akna ja küsis:

"Roh, kudas on?"

"Rägin rahaangu wana, onu Makar," kõnelen.

"Rägid?"

"Rägin."

"Rõnda ja nõnda," jutustan, "kõikisin teist dige mehe moodi, aga laiali ei käinud..."

"Siin on asjal nagu mõni konks sees, noormees.. Sa eht unustasid risti kaelaft wõtmata?"

"Ei, risti jätsin koguni koju," ütlen.

"Aga kudas sa teda löid?" küsis wana.

"Nii nagu ikka: esimese korra kihutasin selja tagant wastu laela, siis aga ladusin kuhu juhtus..."

"Aga mitte käeseljaga?"

"Ei, mitte sugugi käeseljaga..."

"Roh, see'p see on, noormees, ise oled süüdi, ise, ise lasid oma õnne käest libiseda," kõneleb Makar; "eks ma seletanud sulle, et tuleb käeseljaga liiia... Niid, weanas, pole enam midagi teha... Mine aga koju, näe, mul istub siin sühke külaline toas, et kui wälja tuleb, siis ei leia sa pärast enam oma kontagi üles... Mine aga, noormees, niid peale koju."

Rõnda tulingi wanamehe juurest ära.

Sõnnikul kuulsin, et metsawahit Stepan olla metsast poolfurnufts pefsetult leitud.

Sain siis isegi aru, et olin wähe lolliste teinud.

Siis aga, kui Stepan terweks sai, tuli herra juurde ja kaebas minu peale.

Mind kihutati kohe minema...

Hakkasin kurwastuse pärast jooma, aga kui weel kuulsin, et Anka pandakse kaupmehele mehele, jöin hullemine ja põletasin joobnud olekus nõid-Makari sauna maha.

Wõeti mind kinni ja — wangi...

Aga wangist, — nagu kulla wennas isegi tead — on ainukene tee...

Sulgu mööda ilma...

Sellest saadik wirelengi ma, a longin mööda ilma ümber, — weereb päikene ja jälle päew möödas...

Enesetapja.

A: "Kas tead ka, et isand Messlind surnud on?"

B: "Mis sa ütlesid! Kudas ta nii äkitselt suri?"

A: "Enesetapmisega."

B: "Enesetapmisega?!"

A: "Jah! Ta wõttis jalgratta ja sõitis neil teedel, mis linnawalitsuse poolt jalgratta sõiduks määratud on..."

Cladiator.

Siiga tundelik.

Rohitunik: "Teie kaebate selle herra peale siin autotamise pärast!... Mis ta siis ütles?"

Kaebaja: "Mis ta ütles? "Teie" — teie — teie" ütles ta!"

Kohtu ees.

"Mispärast ei wiinud teie leitud rahakotti kohe politseisse?"

"Oli juba liiga hilja — põsel!"

"Ja teisel hommitul?"

"Põlnud midagi enam sees."

Sõbemata.

Wõlajaldaja: "Eila käisin ma juba kolm korda oma raha järele siin!"

Wõlgnik (wihafelt): "Mis?!... Ja juba täna julgete jälle tulla?!"

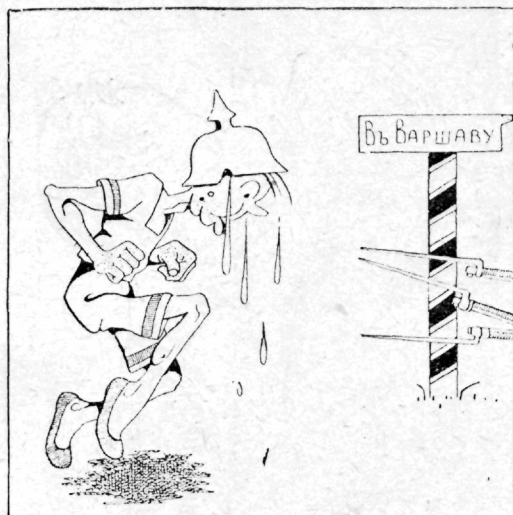
Sige.

Rontori ülem kirjutajatele: "Kas teil siis tõeste midagi tegemist ei ole? Nagu näha, wiidate aega sellega, et üksteisele mõistatusi üles annate?"

Kirjutaja: "Igatahes! Landsmann jutustas meile praegu, kudas ta oma kolmekümne rublalise kuupalgaga wälja tuleb!"

Meie Matsi järgmine (46.) sõjanummer ilmub 4. juulil.

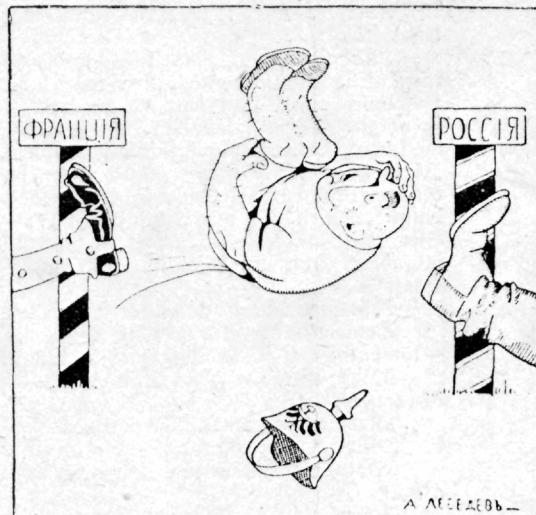
Sport Saksa sõjaväes.

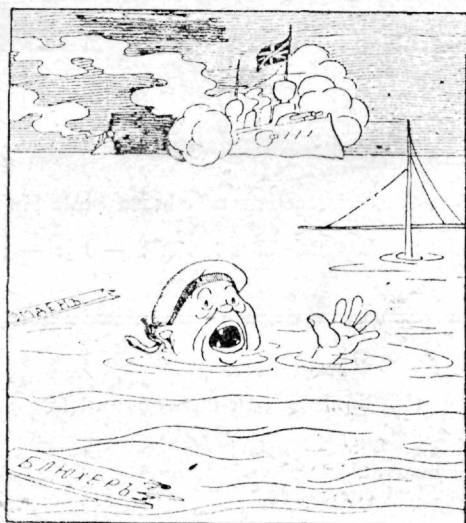
Kiirjooks. Juba kümme kuud tormab Saksa sõjavägi kiirjooksul Warsfawisse, aga ei ole sinna teps veel saanud.

Raskuste tõstmine. Uus ilma-rekord oleks tõeste illes seatud, kui seda Wenemaal paigast nihutada saaks, aga ille jõu käib see ka Saksa-Mihhliil.

Jalapall. Prantsuse- ja Wenemaa on tublid mängijad ja jalapallina lendab Saksa sõjavägi ühtlugu walusaid hoopisi saades ühelt wäerinnalt teise.

Ujumine. Ujumine on üks kosutawamatest spordiharudest, kui teda mõdukalt aetakse, aga kui inglane laewa jalge alt põhja löseb, siis ahwardab ka see spordiharu Saksa madrustel leitfaku wõtta.

Miatöö õperaamat.

325 selgitawa pildiga. Sind lihtkõites 3 rbl., kõwas kõites 3 rbl. 50 kop. Illeilma kuulsa aedniku J. Böttneri aiatöö raamatute järele. Läänemere maadel ja Wenemaa kaugemates kubermangudes asuwate eestlaste jaoks kokku seatud. Illeilidse on Miatöö õperaamat 3 esimest auhinda saanud (kaks kuld auraha ja ühe suure hõbeda). Igale aiapidajale ja põllumehele tarwilik käsi-raamat.

Rahwa ajafiri „Meie Mats“.

Tellimiste wastuwõtmine teise pooleaasta peale — 1. juulist 31. detsembrini 1915. — awatud.

Piltidega ilustatud ajafiri igaihele. Päewasündmused piltides ja kirjeldustes, niihästi tõe-, nalja- kui ka pilketoonil. Sõjast praegusel ajal põnewad sõjajutud ja -pildid; Eesti sõjameeste kirjad sõjawäljalt ja nende pildid; lood salakuulajatest, maa- ja meresõjast, õhusõjast ja weealusest sõjast, sõjakangelastest ja -ajaloost. Tabawad pilkepildid. Lõbusat naeru sünnitawad naljapildid j. n. e. j. n. e.

Meie Matsi aastatellijad saawad hinnata kaasa:

Seinakalender 1915. Teaduse tähtsaamat 1915. a. — 15 f. Tallinna linna plaan — 25 f. 6 ja 7 Moosese raamat — 2 r. Elutungi awaldufed — 60 f. Seitsme liiduriigi hümnused — 40 f. Kodune koft — 1 r. Kaasanded, wäljaarwatud seni veel ilmutata „Seitsme liiduriigi hümnused,“ saadetakse kobe peale tellimiseraha kättesaamist ära. Ruudewiit tellijad saawad kaasanded otistaupa.

Tellimise hind kätte saatmisega pooles aastat 2 rbl. 30 f., 3 kuu eest 1 r. 20 f. Toimetusest ille ära wiies pooles aastat 1 r. 80 f. 3 kuu eest 90 f. Üksiku numbri hind 10 kop.

Tellimise adrefs wäljstele tellijatele: г. Ревель, редакция журнала „Meie Mats“.

N. B. Üksikute numbrite ostjad palume lahkeste tähele panna, et neile ostmisel mõnda teist „Meie Matsi“ nime- ja kujulist lehte meie lehe asemel kätte ei pistetaks.

Дев. воен. цензурою. Вастуван тоиметайа Яакоб Яаафон. Вятчаанджа J. Рунд. M. Сэффери'и түүл, Tallinnas

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU